



Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. III. Vtrum peccatum in ratione malitiæ moralis, excedat simpliciter habitum vitiosum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

dona in probatione addita, taliter cum illis perfectionibus pugnant, quod ipsa etiam naturæ congruunt, illamque perficiunt; vitium autem taliter virtuti infusa opponitur, quod ratione sui naturam rationalem non perficit, consequens est, quod dona illa contra naturam hominis non sunt, bene tamen vitia virtutibus infusis opposita.

8. Ex dictis inferes, vitia & peccata opposita virtutibus residentibus in appetitu hominis sensitivo, esse contra naturam sensitivam, non secundum se consideratam, sed prout in homine participat aliquid rationis & voluntatis: quia appetitus sensitivus secundum quod participat rationem, naturaliter inclinatur in eius bonum: & ita vitium quod huiusmodi inclinationi adversatur, contrariabitur etiam tali appetitui, prout natus est obedire rationi, & aliquid de illa in homine participat.

Confirmatur: Temperantia v. g. quæ subicitur in parte concupiscibili, est virtus naturæ sensitivæ, quatenus est apta obedire rationi: Ergo vitium intemperantiæ huic virtuti oppositum, est disforme & dissonum naturæ sensitivæ, sub hac consideratione, & consequenter est illi contrarium. Patet Consequentia, nam quod adversatur perfectioni consonæ alicui naturæ, eidem naturæ est contrarium, ut ex supra dictis patet.

ARTICULVS III.

Utrum peccatum in ratione malitiæ moralis, excedat simpliciter habitum vitiosum?

PARTEM negantem tenent aliqui, quos suppresso nomine refert Martinez hic dubio 1. Sententia tamen affirmans communis est inter Theologos, eamque expressè docent Magister in 2. disp. 35, & D. Thomas hic art. 3. ubi sic ait: *Potior est actus in bonitate vel malitiâ, quàm habitus. Et in solut. ad ultimum: In bonitate & malitiâ actus præminet habitui.*

Dico igitur: Peccatum in ratione malitiæ moralis excedit simpliciter habitum vitiosum.

9. Probatur primò: Habitum in ratione malitiam moralis, simpliciter excedit potentiam: Ergo peccatum habitum vitiosum excedit. Antecedens constat, Primò quia id quod est indifferens ad bonum & malum morale, non ita malum est, sicut id quod tali indifferentiâ non gaudet, sed determinatè ad malum inclinatur: At potentia de se est indifferens ad bonum vel malum morale, habitus verò malus ad malum determinatè inclinatur, ita ut ipso uti ad bonum non possimus: Ergo habitus vitiosus in malitiâ potentiam excedit. Secundò, Habitum proximius adversatur regulis morum, quàm nuda potentia, cum proximius ad actum regulis morum dissonum accedat: At ex hac contrarietate sumitur malitiâ moralis: Ergo in illa habitus excedit potentiam. Consequentia verò ostenditur primò, quia habitus vitiosus etsi ratione sui determinatè malum respiciat, non tamen omnino potentiam ad malum determinat, sed indifferentem illam relinquit ad bonum & malum actum; Actus autem malus omnem potentiam suspensionem tollit, illam ultimò ad malum determinans: Ergo si habitus potentiam excedit, ratione determinationis ad malum, actus etiam excedit habitum, ratione majoris determinationis. Secundò, Actus proximius adversatur regulis morum, quàm habitus, cum ratione sui sit illis disformis; habitus verò, quia inclinatur in actum disformem: Ergo si ratione immediatioris

A oppositionis ad regulas morum, habitus potentiam superat, ratione eisdem S. Doctore his verbis

Confirmatur ex D. Thoma hic art. 3. Habitum medius est inter actum & potentiam, & medio modo se habet, quia neque est ita actualis, nec ita determinatus ad bonum & malum, sicut actus secundus; neque ita potentialis, & ad utrumque indifferens, sicut ipsa potentia: Debet ergo medium gradum inter illa obtinere, ad eoque taliter superare in bonitate & malitiâ potentiam, ut cedat actui, & ab eo superetur.

Probatur secundò conclusio ratione quam ibidem sub finem articuli idem S. Doctore his verbis insinuat: *Habitum non dicitur bonus vel malus, nisi ex hoc quod inclinatur ad actum bonum vel malum: unde propter bonitatem vel malitiam actus, dicitur habitus bonus vel malus: & sic potior est actus in bonitate vel malitiâ, quàm habitus, quia propter quod unumquodque tale, & illud magis est.* Quod axioma verum habet, quoties id propter quod aliquid dicitur, est formaliter tale: sicut quia media sunt bona, & queruntur propter finem, & finis etiam queritur, & est bonus, melior est, & magis queritur ipse finis: Cum ergo habitus sit bonus vel malus propter actum, qui est formaliter malus aut bonus, sit huiusmodi denominationes magis convenire actui, quàm habitui.

C Probatur tertio: Malitiâ peccati hominem pena & odio Dei dignum constituit, per illam offenditur Deus, & lex divina violatur: At malitiâ vitij nihil horum præstat formaliter, sed solum inclinativè & originativè, quatenus ex peccato causatur, & ad illud inclinatur, ut patet in homine iustificato per actum ferventissimum charitatis, cui peccatum remittitur, & quandoque omnis pena peccati, & à Deo valde diligitur, in quo tamen qualitates vitiosæ perseverare possunt: Ergo malitiâ peccati major est malitiâ vitij.

Demum, Malitiâ per quam homo vituperabilior redditur, major est in ratione malitiæ: At per malitiam peccati, homo vituperabilior redditur, quàm per malitiam vitij; majori enim vituperio dignus est actu peccans, & legem actu transgrediens, quàm qui ad transgressionem per habitum vitiosum inclinatus, legem actu non transgreditur: Ergo malitiâ peccati, vitij malitiâ excedit. Objicies contra istam conclusionem: Causa efficiens vel excedit effectum, vel ad minus illum adæquat, cum quidquid est in effectu, in illa actu debeat præcontineri vel formaliter vel eminenter: Sed habitus vitiosus est causa efficiens peccati actualis: Ergo vel illud excedit, vel ad minus adæquat in ratione malitiæ.

E Respondeo, Majorem ad summum esse veram de excessu aut inæqualitate in eo quod perfectionis est in effectu, non autem in eo quod imperfectionis est; licet enim effectus nequeat esse sua causâ perfectior, imperfectior illa esse potest: cum ergo malitiâ moralis, non perfectio, sed imperfectio sit, ex eo quod peccatum efficienter principaliter causatur ab habitu, vel potentia, non colligitur quod in malitiâ habitum vel potentiam non superet.

Dices, Saltem actus honestus non erit præstantior habitu virtutis in morali bonitate, cum talis habitus sit causa efficiens illius, & bonitas moralis perfectio sit: Sed hoc repugnat D. Thomæ, qui hic art. 3. universaliter docet, omnem actum secundum, sive bonum, sive malum, superare absolute & simpliciter suum habitum in

40.

41.

42.

43.

44.

45.

46.

Disp.
art.
57.

in bonitate & malitia: Ergo &c.

47. Huic instantiæ variè respondent Authores, sed vera solutio est quam D. Thomas ibidem tradit in resp. ad 3. ubi sic ait: *Dicendum quòd habitus est causa actus in genere causa finalis, secundum quam consideratur ratio boni & mali; & ideo in bonitate & malitia actus præminet habiui.* Igitur juxta hanc D. Thomæ doctrinam tunc solum effectus habet perfectius esse vel æquè perfectum in sua causa effectiva, quàm in se, quando talis effectus non est simul causa finalis ipsius causæ effectivæ; & ideo calor perfectius esse habet in Sole, & omnes creaturæ in Deo, quàm in seipsis, quia ita sunt effectus Dei & Solis, ut non sint eorum causa finalis: Quando verò effectus simul est causa finalis, perfectius habet esse in se, quàm in illa causa effectiva, cujus est finis; nam finis semper est potior tam in bono quàm in malo iis quæ sunt ad finem, quia secundum causam finalem ratio boni & mali moralis consideratur. Unde quia actus honestus ita est effectus habitus virtutis, ut simul sit causa finalis illius, in morali bonitate illum excedit.

48. Instabis: Licet actus secundus sit causa finalis habitus, debet tamen tota ejus perfectio & actualitas, in aliquam causam efficientem in qua contineatur, reduci: Sed non potest talis perfectio vel actualitas in aliam causam efficientem, quàm in habitum vel potentiam à qua actus producitur, reduci: Ergo debet in habitu vel potentia talis perfectio vel actualitas virtualiter contineri, & per consequens causa effectiva debet esse ita perfecta, sicut finalis, & habitus, sicut actus secundus.

49. Respondeo concessâ Majori, negando Minorem: licet enim major illa perfectio & actualitas actus secundi, in aliquam causam efficientem reducenda sit, non tamen in potentiam vel habitum, cujus est causa finalis, sed in causam primam, respectu cujus talis actus nullo modo est finis, sed habet duntaxat rationem effectus. Solutio est D. Thomæ infra quæst. 79. art. 2. in corp. ubi sic dicitur: *Omnis actio causatur ab aliquo existente in actu, quia nihil agit, nisi secundum quod est actu: omne autem ens actu reducitur in primum actum, scilicet Deum, sicut in causam, quæ est per suam essentiam actus: unde relinquatur quòd Deus sit causa omnis actionis, in quantum est actio.* Major ergo illa perfectio & actualitas quæ actio potentiam & habitum excedit, in actualitatem divinæ motionis, quæ omnis causa secunda ad agendum movetur & applicatur, & de actu primo ad actum secundum reducitur, juxta doctrinam D. Thomæ, debet ut in causam efficientem reduci: cum enim omnis causa secunda potentialis sit, vel potentialitati admixta, non potest talem actualitatem causare, nisi virtute & motione Dei, qui est actus purus, prius saltem naturâ imbuatur, subindeque nisi ad agendum præmoveatur & prædetermineatur, ut in tractatu de actibus humanis fusè ostendimus.

Disp. 5.
art. 2.
17.



A
ARTICVLVS IV.

Vtrum sit de essentia cuiuslibet peccati esse contra legem æternam?

§. I.

Quibusdam præmissis, conclusio affirmativa statuitur.

50.
B NOTANDUM primò ex D. Thoma infra quæst. 91. art. 1. quòd lex æterna est ratio agendorum à creatura rationali, in mente divina existens: cum enim lex nihil aliud sit (ut ibidem ait S. Doctor) quàm *dictamen præctice rationis, existens in Principe qui gubernat aliquam communitatem perfectam, manifestum est (subdit) suppositio quòd mundus divinâ regatur providentiâ: quòd tota communitas universi gubernatur ratione divinâ; & ideo ipsa ratio gubernationis rerum, in Deo, sicut in Principe universitatis existens, legis rationem habet: & quia divina ratio nihil concipit in tempore, sed habet æternum conceptum, inde est quòd huiusmodi legem oportet dicere æternam.* Quomodo autem hæc æterna lex differat à providentiâ divina, diximus in tractatu de voluntate Dei.

51.
C Notandum secundò, omnes alias leges, sive divinas, sive humanas, à lege æterna derivari, & in virtute ejus vim obligandi, prohibendi, & præcipiendi habere: juxta illud quod de se ait divina Sapientiâ Proverb. 8. *Per me reges regnant, & legum conditores iusta decernunt.* Unde si peccatum sit contra aliquam legem divinam vel humanam, immediatè, erit etiam mediatè contra legem æternam, à qua leges illæ ut rivuli à fonte promanant.

52.
D Notandum tertio, legem dividi in naturalem & positivam. Lex naturalis est ipsum naturale lumen præctice rationis, signatum in mentibus nostris, juxta illud Psal. 4. *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine.* Unde Ambrosius lib. 5. de paradiso cap. 14. ait quòd talis lex non inscribitur, sed innascitur: nec aliqua lectione percipitur, sed profuso quodam natura fonte in singulis exprimitur. Sicut enim in intellectu speculativo dantur quædam principia naturaliter nota, ut *Quodlibet est, vel non est: Totum est majus sua parte* &c. quæ sunt causa & principium totius cognitionis speculativæ: ita in intellectu præctico sunt quædam principia præctica per se nota, ut *Bonum est faciendum, & malum fugiendum, & similia, quæ sunt mensura & regula nostrarum operationum.* Lex positiva est, quæ sub expressis verbis est posita, & subdividitur in divinam & humanam. Lex divina à Deo est posita, & in sacra Scriptura, vel sacris traditionibus continetur: lex verò humana est posita à Principe alicujus reipublicæ; unde dividitur in Ecclesiasticam, positam ab aliquo Ecclesiæ Prælato; & Civilem, ab aliquo Principe sæculari latam.

53.
E Notandum quartò, seu potius supponendum, quod de facto certum est, omne peccatum esse contra aliquam legem: nullum enim est assignabile, quòd lege divina vel humana, positiva aut naturali, non sit prohibitum. Unde cum D. Thomas infra qu. 88. art. 1. ait peccatum veniale non